

הו אנו ההולכים, סימני פיסוק אנחנו!

מאנגלית: גלעד יעקובסון

אהרן פוגל (Aaron Fogel) הוא משורר אמריקאי יליד ניו יורק, 1947. סבו, מנחם בורישו (1888-1949), יליד בלארוס, היה משורר, סופר ומסאי יידי חשוב, שכמה מספריו תורגמו לעברית. פוגל הוא בוגר האוניברסיטאות קולומביה שבניו יורק וקיימברידג' שבאנגליה, ועוסק בחקר ספרות ושירה כפרופסור באוניברסיטת בוסטון זה כמה עשורים. שירתו של פוגל התפרסמה בעיקר בכתבי עת (The Best American Poetry בין השנים 1989-2004), והוא הוציא לאור רק שני ספרי שירה: Chain Hearings (1976) ו-The Printer's Error (2001). לפוגל כושר המצאה מעורר השתאות. בחלק משיריו נחשפת יכולת רטורית של מְסַפֵּר סיפורים יידי, ובאחרים הוא מתגלה כאינטלקטואל חריף שכל עולם השירה פרוש לפניו. בשיריו יש יושרה של משורר מעמיק, בד בבד עם בורלסקה וצחוק קרנבלי משחרר ומסחרר. גם בכובעו השני, כחוקר ספרות, עוסק פוגל בשני קצות הסקאלה של הספרות. בקצה אחד ניצבות עבודותיו על הפואטיקה של וורדסוורת', פרנק או'הארה, ויליאם בלייק וג'וזף קונראד, ובקצה השני עבודותיו על הפואטיקה של מפקדי אוכלוסין ותמלילי חקירות, ועל תיאוריות של הצחוק. מבחר השירים המופיע כאן מתורגם מתוך *The Printer's Error*, Aaron Fogel (Miami University Press, 2001) באישור אהרן פוגל וההוצאה לאור.

ג"י

טעות הדפס

עֲמִיתִי הַסִּדְרִים

וּמַפְעִילִי מִכְבָּשֵׁי הַדְּפוס!

אֲנִי, דֶּפֶס רֵאשִׁי

פֶּרֶנֶק שְׁטֵינְמָן,

לְאַחַר שְׁעַבְדֹתִי חֲמוּשִׁים
 וְשָׁבַע שָׁנִים בְּמִלְאֲכָתִי,
 וּלְאַחַר שְׁשָׁרְתִי חֲמֹשׁ שָׁנִים
 כְּנִשְׂיָא אֶגְדַּת הַמִּדְפִּיסִים
 שֶׁל הוֹלִיסְטוֹן,
 בְּדַעַה צְלוּלָה
 גַּם אִם עַל עֶרֶשׁ דָּוִי,
 הֲרִינִי מִשְׁאִיר הַמְלָצָה זֹאת
 בְּנוֹגַע לְטַבָּעַן
 שֶׁל טְעוּיוֹת דְּפָסִים.

רֵאשִׁית: אֲנִי סָבוּר כִּי בְּכָל סֵפֶר
 וּבְכָל חֶמֶר מִדְּפָס יֵשׁ
 שְׁגִיאוֹת, גְּלוּיוֹת וְשִׁאִינָן גְּלוּיוֹת,
 וְשֶׁהֵן מִהוּוֹת אֶת
 רִגְעֵיו הַמְשַׁמְעוֹתִיִּים בְּיוֹתֵר,
 וְאֵין לְהִתְעַרֵּב בָּהֶן
 בְּיִהָרָה וּבְאֻלָּת
 שֶׁל עוֹרְכִים לְשׁוֹנִיִּים
 בּוֹרִים וְאַקְדָּמִיִּים.
 שֵׁנִית: אֲנִי סָבוּר כִּי יֵשׁ
 שְׁלוּשָׁה סוּגִים שֶׁל שְׁגִיאוֹת, בְּסֹדֶר
 חֲשִׁיבוֹת עוֹלָה:
 אַחַת: שְׁגִיאוֹת מְקַרְיֹת
 שֶׁל יַד הַסֹּדֶר הָרוּעָדָת
 שְׁאֶסּוּר שְׁתַּתְקֵנָה בְּפִזְיוֹת
 בְּיָדֵי פְרוֹפֶסוֹרִים אֲוִילִים
 וְשִׁאֵר אֶסְפֶּסוֹף
 שֶׁהֵרִי הָרַעַד הוּא חֶלֶק
 אֱלוֹהֵ מַמְעַל.

שְׁתִּיתִּים: חֲבֵלָה שֶׁקָּטָה וְקָרָה
 שֶׁל הַדְּפָס,
 פּוֹעֵל הַכְּפִים
 שֶׁמְחַאֲתוּ

עֲטָתָהּ כַּפֶּעַם בַּפֶּעַם
לְבוּשׁ הַיִּסְטוּרִי זֶה,
הַתְּעַרְבוּיּוֹת סְמוּיּוֹת
שָׁאִין לְאַפְשֵׁר אֶת תְּקוּנָן
הַבִּקְרָתִי בִּידִי
הַמְחַבֵּל הַנוֹסֵף וְהַבוֹר
שֶׁבְבוּרִים,
הָעוֹרֵךְ הַלְשׁוֹנִי.
שְׁלוֹשׁ: שְׁגִיאוֹת
מִמַּגַּע הָאֱלוֹהִים,
תְּקוּנִים נִשְׁגָּבִים
וְלַעֲתִים קְרוֹבוֹת מְעַרְפָּלִים
שֶׁל סִפְרִים שְׁלֵמִים בְּאַמְצָעוֹת
שְׁנוּיִים בְּלֹתִי מִבְּחִנִּים כְּמַעַט
שֶׁל אוֹתִיּוֹת בּוֹדְדוֹת
לַעֲתִים הָרוֹת מִשְׁמָעוֹת אֶךְ
כְּאֵלֶּה שֶׁכָּכֵל שֶׁהַפְּרָשְׁנוֹת הַמוֹנְעַת
תִּמְעַט לְדַבֵּר בָּהֵן
כֵּן יֵיטֵב.
שְׁלִישִׁית: אֲנִי סָבוּר כִּי כָּל שְׁלֹשֶׁת
סוּגֵי הַשְּׁגִיאוֹת,
שְׁגִיאוֹת אֶקְרְאֵיהֶן,
שְׁגִיאוֹת מִמַּחְצֵאת הָעוֹבְדִים,
וְשְׁגִיאוֹת מִמַּגַּע הָאֵל
הֵן לְמַעֲשֵׂה
זֵהוּת וּבְלֹתִי נִתְּנוֹת לְהַבְחָנָה.

לָכֵן אֲנִי,
פְּרִנֶּק שְׁטִינְמָן,
טִיפּוֹגְרָף
זֶה שְׁלוֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים,
אֶמֶן קוֹאוּפְרָטִיבִי
בְּגִלְדֵּת הוֹלִיסְטוֹן
זֶה שְׁמוֹנֶה שָׁנִים,
צִלּוֹל בְּדַעְתִּי וּבְגוּפִי

גם אם קרוב למוותי
הריני קורא לבטל
כל עבודת עריכה
שהיא
ולהעניק חרות
מכל עריכה לשונית
להשאיר את שהיה
כפי שהיה, וכפי
שהפך להיות,
אפס כי עריכה
כשלעצמה היא שגיאאה,
ולכן נשגבה.

הצ'לן

הצ'לן על הגג מנסה למגר את שוה ערך המלה
מנגונו, אך המיתרים הכהים העבים
חוזרים ומחדירים אותה, ה ה ה. האנשים משוטטים על פני השדה
בדרכה כלשהי, שרים, "הו אנו ההולכים, סימני פסוק אנחנו,
אנו טונליות מדמינת בחשכה." אנו הוא ההיסטוריה שאתה
לעולם לא מתעד,
היסטוריונים חדשים או ישנים, ה ה ה הרצפה, ה ה ה התקרה.

כילד המנגן בתזמורת רק על המשלש
עליו להניף ידיו מעלה, מכופפות במרפק,
במשלשים ויזואליים. זה חלק מהמופע. עליו להציג את טעונו
מונטוטנית.
אני מגמגם, אמר אלוהים, רק בסוג מלים יחיד שפבר נאמר, התויות
והמצביעים.
אני לעולם לא מגיע אל שמות העצם, אלא חוזר ואומר,
ה ה ה, — — —, זה זה זה. אני חוזר ומגמגם, אמר אלוהים,
בכל פעם שאני מנסה לומר שם עצם מסים.

הִיָּה זֶה אִז כְּאֲשֶׁר, עַל פִּי חִלְקֵנוּ, הַכְּנוֹי בָּא אֵלָיו
וְאָמַר, זֶה בְּסֵדֶר, אֲנִי יִכּוֹל לִפְתֹּר אֶת הַבְּעִיָּה בְּשִׁבְלָהּ.
וְכָל הַהֶם עֲלָצוּ. אֶךְ אִם כֵּךְ זֶה הָיָה וְאִם לֹא (מִכֵּיּוֹן שֶׁאֵין זֶה אֶפְשָׁרִי),
הִצְלֵן מִמִּשְׁיָךְ לִנְגֵן אֶת צֶמֶר דָּכַס אֲרֻגִּיל*,
אֶת סְפוּרוֹ שֶׁל אֲבִרְהָם, אֶת הַגִּמְגוּם הַדּוֹפֵק שֶׁל הַבְּנָאִי
עַל הַגְּגוֹת הָאֶפְרָיִם הַנְּטוּיִים שֶׁל שׁוּה עֶרְפוֹ שֶׁל הָעוֹלָם.

שם הלווין

בְּבֵית הָאוֹפִטִימִיסְט חֲתוּל שָׁחַר
מְלַקֵּלֶק צְבַע־קִיר לְבָן; שְׂדִים
עֲדִינִים וּמִקְלוֹת תִּיפּוֹף נוֹהֲרִים לְשִׁלְחָן.
יְלָדִים, מִתַּחַת לְשִׁלְחָן, מִכִּים
בְּנַעֲצִים; מִדְּגָדִים אֶת בָּרֶק נַעֲלֵי הַמְּבַגָּרִים; צוֹחֲקִים.
יִשְׁנֵם שְׁלוֹשָׁה סוּגֵי צָחוּק:
צָחוּק, "צָחוּק" וּצָחוּק,
הָאֶחָד הוֹלֵם וּמְלַמֵּד מִרְעוּהוּ. אֶךְ בְּהִמְשָׁךְ לְזֹאת:

מִגִּרְשֵׁי הַמִּשְׁחָקִים הַמִּתְנַשְּׁמִים שֶׁל הָעֲנִיִּים, צְבָעִים
בְּסִיסִיִּים: לוֹחַ דְּרוֹאִידִי; טוֹנוֹת; מְנַהֲרִים שֶׁל בָּטוֹן; קְבוּצוֹת
בְּתִרְהֶגִירִתִּיזוֹת; שְׁקוּפִית; קִשְׁתוֹת גְּבוּהוֹת
כְּתֻמוֹת־נוֹף. תְּאוֹמָה שׁוֹרֶדֶת
רָצָה לַעֲבֹר. אִמָּה חוֹשֶׁבֶת
עַל הָאֲחֶרֶת וּמִשְׁתַּתְּקָת.
יְלָדִים בּוֹעֲטִים כְּדוֹר־מִשְׁבָּצַת דֶּרֶךְ צִיר אֲבָן.
(הַקּוֹרוֹת!) הַקּוֹרוֹת!

מִפִּית־תַּחְרָה טַפְשִׁית מְשֻׁרָּגֶת אֶת עֵגֶל זֶה־הַשֶּׁמֶשׁ.
הַכֹּל כָּאֵן פְּסִיפְסִי, מְטֻשְׁטֶשׁ.
נוֹלָד מִהַמִּים, חֲתָךְ אֶת הַמְּלִים לְקִבִּיּוֹת.
תְּמוּמַעְמוֹת: הָאֵם קוֹרוֹת הֵן צֵל.

* דפוס סריגה החוזר על עצמו בתבנית יהלום. הדפוס מעטר את הטארטן של קלאן קמפבל
בסקוטלנד, מושבו של דוכס ארגייל.

כַּעַת שׁוֹמֵעַ הַהֲמוֹן הַרְחֻקָּשָׁה רוֹעֲמָת.
 חֲגָבִים, חֲרָקִים עֲנַב־רֵי־עֵינַיִם, נוֹעֲלִים לָסֵת
 וְשָׁרִים. סָמַאכ מֵאֲדִים עַל רִקְע לִבְנֵי־סֵתוֹ. רָאשִׁים
 הָרִם! שִׁגְרָנוּ אֶת הַלְוִיָּן 'סוֹמְבָּרְרוּ'.

דקדוק של יעקב ועשיו

אֲכֻזָּבָה רִדִּיקִלִית אַחַת בְּכָל מִשְׁפָּט
 מִגָּלָה אוֹתוֹ מַעֲצָמוֹ
 אֶל מַעֲבֵר לְגָבּוּל. שֵׁם הוּא פּוֹגֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ
 כָּאֵח שָׁב, נִשְׁכַּח־מִזֶּה
 יָרִיב וּבַעַל בְּרִית, לְבוּשׁ בְּלוּיִים, שׁוֹמֵר עַל קוֹל נְמוּךְ
 הַמְרָמוֹ עַל מְזֻמָּה אוֹ עַל אִשֶּׁר,
 כְּדֵי לְצַחֵק יַחֲדוֹ עַל הָעֵבֶר הַמְבֻזָּז.
 שֵׁם הָאַחֵר, עֲשׂוֹ, נִשְׁמָע כְּמוֹ נְעִירָה.
 שְׁנֵיהֶם מְדַלִּיקִים אֶת מְקַלְטֵי הַרְדִּיּוֹ שְׁלֵהֶם. הֵם מְקַשִּׁיבִים
 לְמִשְׁפָּטִים מֵאִי־שֵׁם, מוֹבְנִים
 רִשְׁמִית, וּלְלֹא כָּל מִכְנָה שְׁאֵרוֹת.
 אֵף מֵאַחֵר לָהֶם מְדֵי לְמוֹזִיקָה מוֹדֶרְנִית.
 מִיִּשְׁהוּ מְצִיעַ לְמַכֵּר לָהֶם מִתְחָם מְגֹדֵר. בְּרוֹקֶר,
 בְּעוֹדוֹ מוֹנֶה בְּפִנְיֵיהֶם הַזְדַּמְנוּיּוֹת בְּטוֹחַ הַמְחִירִים שְׁלֵהֶם,
 מִרְאֶה לָהֶם אֶת הַנֶּהָר שֶׁחֲצָה יַעֲקֹב זֶה־עֲתָה
 כְּאֵלוֹ הָיָה – כְּאֵלוֹ הָנוּ – לְמַכִּירָה.
 הַשְׁלָחַן עָרוּךְ. הֵם מְכַמְתִּים אֶת הָאֶרֶץ
 בַּפֶּעַם – כֵּן נִדְמָה לָהֶם כָּעַת – הָאַחֲרוֹנָה,
 מְזַמְנִים אֶת צַעֲקַת קֶרֶן הָאֵיל הַנְּטוּיָה,
 וְשׁוֹאֲלִים זֶה אֶת זֶה מָה הָיָה אוֹתוֹ מִשְׁפָּט
 שֶׁשְּׁנֵיהֶם שָׁגוּ בַּהֲבִנָּתוֹ. זֶה הָיְתָה סִבָּתָם.
 הָאֵם שָׁבָה הַתּוֹצָאָה לְבֵיתָה כְּדֵי לָמוֹת?
 עֲכָשׁוּ הָאֲחִים כְּמַעַט לְבַד עִם הַבְּטוּי הַיֵּשֵׁן
 שְׁאֵלָיו הֵם סִגְדוּ אוֹ שְׁאוּתוֹ שִׁכְחוּ. רַק כְּאִשֶּׁר הִילָדִים
 מְקַשִּׁיבִים וְצוֹרְחִים, בּוֹרְחִים בְּאֶפֶן לֹא רִטּוּרִי סְבִיב
 אוֹ אִזּוֹ שְׁנַיִם עֲשָׂר הַטּוֹנִים שְׁלוֹ מְרֻמִּים עַל מוֹזִיקָה אֲתֵרֶת.